

Handläggare
Vanja Hermele

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Remissvar på betänkandet Kunskap för alla - nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande, SOU 2025:19

Isof lämnar härmed sina synpunkter på betänkandet Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19) från Läroplansutredningen, som haft i uppdrag att föreslå ändringar i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Dir. 2023:173). Isof kommenterar i huvudsak de förslag och bedömningar i betänkandet som rör de nationella minoritetsspråken och svenskt teckenspråk samt har beröringspunkter med språklagen, det vill säga Isofs expertområden. Övriga förslag och bedömningar berör i huvudsak andra myndigheters expertområden och dessa har vi valt att inte kommentera.

Sammanfattning av Isofs synpunkter

Isof instämmer i utredningens bedömning att kursplanen för svenska som andraspråk bör följa samma principer som för svenskämnet i stort och att båda ämnena bör ha samma mål. Isof vill här betona att barns flerspråkighet är en resurs att ta tillvara för att nå dessa mål och att forskning visar att barn vars *alla* språkliga resurser tas till vara uppvisar bättre resultat både i svenska språket och i andra skolämnen.

Isof motsätter sig utredningens förslag att ta bort skrivningarna om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken i de inledande delarna av läroplanen, där skolans uppdrag formuleras. Detta eftersom allmänhetens kännedom om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken fortfarande är låg (Sifo, *Nationella minoriteter*, 2020). Att namnge de nationella minoriteterna och minoritetsspråken är därför ett nödvändigt led i arbetet för att uppfylla Sveriges åtaganden att skydda och främja de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.

Isof instämmer i utredningens bedömning att nuvarande stödmaterial behöver ses över och att kommentarer till läroplanen och exempel på god undervisning behöver tas fram. De

nationella minoritetsspråken och svenskt teckenspråk är ämnen med särskilt stort behov av ett sådant stöd och här kan Isof bidra med sin expertis.

Isof vill särskilt betona att i förslagen till lagtext, liksom i bestämmelser för skollagen och skolförordningen, bör benämningen svenskt teckenspråk användas när det är det som åsyftas, eftersom det i Sverige används många tecknade språk, varav svenskt teckenspråk bara är ett. Detta för att undvika missförstånd och otydlighet.

Beskrivning av Isofs synpunkter på utredningens förslag och bedömningar

1.3 Förslag till förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

2. Skolans uppdrag. Skolan står för kunskap och bildning. Därför ska skolan förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör en gemensam referensram i det svenska samhället och som ligger till grund för elevernas bildning. Till detta hör kunskaper om vårt svenska, nordiska och västerländska kulturarv samt om de nationella minoriteterna.

Utredningens förslag innebär att formuleringen ”skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur, språk, religion och historia” utgår och ersätts med: ”kunskaper om vårt svenska, nordiska och västerländska kulturarv samt om de nationella minoriteterna”.

Isof motsätter sig utredningens förslag att ändra formuleringen eftersom den nya formuleringen kan tolkas som en försvagning av skolans uppdrag om de nationella minoriteterna, minoritetsspråken och samt vilka kunskaper om dessa som skolan har ansvar att förmedla. Det allmänna, det vill säga myndigheter, regioner och kommuner, har ett särskilt ansvar att skydda de nationella minoriteterna och främja användningen av de nationella minoritetsspråken. Ändå är allmänhetens kännedom om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken fortfarande låg (Sifo, *De nationella minoriteterna*, 2020). Mot den bakgrunden är det viktigt att skolan har ett tydligt uppdrag där det är klarlagt vilka de nationella minoriteterna och minoritetsspråken är, samt vilka kunskaper om dem som ska förmedlas. Detta ligger i linje Sveriges ambitioner att skydda och främja de nationella minoriteternas rättigheter och minoritetsspråkens ställning.

Isof delar inte utredningens uppfattning om att texten skulle bli mer begriplig genom att kortas (se exempelvis 11.4.2 Förslag med konsekvenser för elever). Enligt språklagen (2009:600) ska språket vara lätt att förstå, anpassat efter mottagaren och helst inte innehålla ofullständig information. Att skriva ut vilka minoriteter och minoritetsspråk som

avses, samt vilka kunskaper om dessa som ska förmedlas, gör texten tydligare – inte svårare att förstå.

Vidare anser Isof att den nya formuleringen inte är att föredra framför den nuvarande eftersom den nya formuleringen kan tolkas som att det finns ett svenskt, nordiskt och västerländskt kulturarv som inte inkluderar de nationella minoriteternas.

Avslutningsvis vill Isof understryka att det är viktigt, precis som utredningen lyfter, att de elever som tillhör en nationell minoritet ska finna en inkludering i läroplanen. Isof vill dock betona att det är lika viktigt att alla elever får kunskap om de nationella minoriteternas språk, kultur, religion och historia, inte bara de som ingår i någon av de nationella minoriteterna.

3.2 Förslag och bedömningar om en ny läroplanshelhet för de obligatoriska skolformerna

Förslag: Var och en av de obligatoriska skolformerna ska ha en samlad läroplan. Läroplanerna ska innehålla inledande delar – värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer – samt timplan och kursplaner. I kursplanerna ska även betygs- och bedömningskriterier ingå. För att läroplanerna ska bidra till syftet med utbildningen och vara tydligt kunskapsinriktade behöver man välja ut vilka kunskaper som är tillförlitliga och mer beständiga i olika ämnen. Dessa kunskaper ska klart framgå av styrdokumentet. En central utgångspunkt är att grundläggande kunskaper och färdigheter ska betonas. Helheten i styrningen via läroplanerna SOU 2025:19 154 Det ska finnas riktlinjer för undervisningens genomförande i läroplanernas inledande delar och undervisningsstrategier i kursplanerna. Dessa ska utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Bedömningar: Regeringen bör se till att de stödjande material som Skolverket har tagit fram ses över vad gäller omfattning, aktualitet, relevans, kvalitet, vetenskaplig förankring och tillgänglighet med utgångspunkt i att det ska finnas riktlinjer för undervisningens genomförande och undervisningsstrategier. Regeringen bör också se till att det tas fram nationellt fastställda kommentarer till de nya läroplanerna. Dessutom bör regeringen se till att det tas fram och tillgängliggörs exempel på god undervisning i olika ämnen baserade på beprövad erfarenhet. Läroplanerna bör presenteras tillsammans med kommentarer och exempel. Såväl de bindande som de stödjande delarna bör finnas samlade och presenteras som en helhet. De bör också vara lätta för lärare att få tillgång till.

Isof instämmer i utredningens bedömning att det finns behov av att se över det stödjande materialet samt att kommentarer till läroplanen och exempel på god undervisning bör tas fram och tillgängliggöras. Isof vill betona att undervisning i de nationella minoritetsspråken och svenskt teckenspråk är ämnen där behovet av sådant material är särskilt stort. Här kan Isof bidra med sin erfarenhet och expertis.

3.2.5 Regeringen bör se till att det tas fram kommentarer till läroplanerna och exempel på god undervisning i olika ämnen

Bedömning: I framtagandet av kommentarerna bör flera aktörer involveras, precis som i framtagandet av kursplanerna. Det handlar bland annat om lärare, forskare från olika relevanta vetenskapliga discipliner och berörda myndigheter.

Isof instämmer i utredningens bedömning och vill betona att till berörda myndigheter bör även expertmyndigheter utöver skolmyndigheterna räknas. Exempelvis kan den expertis som Isof besitter i fråga om de nationella minoritetsspråken och svenskt teckenspråk bidra till utvecklingen av kommentarerna, liksom i övrigt stödmaterial och goda exempel.

7.5 Förslag och bedömningar om hur läsning ska förstärkas i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna

Förslag: I läroplanernas inledande delar ska följande göras för att förstärka läsning:

- Tydliggöra att grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna är ett av skolans mål.
- Lyfta fram vikten av att eleverna behöver ges rika möjligheter att läsa, skriva och samtala så att deras språk, lärande och identitetsutveckling gynnas.

Utöver de principer och riktlinjer som utredningen föreslår för nya kursplaner i allmänhet ska en ny kursplan i svenska utgå från följande principer:

- Av kursplanen ska det framgå att läs- och skrivinläring har en särställning under lågstadiet.
- Undervisningsstrategier ska anges för årskurs 1–2, 3–4, 5–7 och 8–10.
- I undervisningsstrategierna ska lärarna få stöd för val som främjar läsutveckling på vetenskaplig grund.
- Mål och innehåll ska anges för årskurs 1, årskurs 2, årskurs 3–4, årskurs 5–7 och årskurs 8–10. I målen och innehållet ska tydligt framgå vad eleverna ska behärska vid specifika tillfällen.

- Mål och innehåll som berör läs- och skrivinlärning ska konstrueras med utgångspunkt i systematisk och explicit undervisning med phonics (strukturerad ljudningsmetod) som grund. De ska formuleras i precisa och vetenskapligt vedertagna termer.

Vikten av läsning ska även lyftas fram i andra kursplaner.

Bedömningar: I samband med framtagandet av nya kursplaner i svenska, svenska som andraspråk och matematik bör regeringen överväga om bestämmelserna i skollagen om garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet behöver ses över.

Obligatoriska nationella kartläggningsmaterial och bedömningsstöd samt nationella prov bör konstrueras om med utgångspunkt i mål och innehåll i den nya kursplanen i svenska. Kartläggningsmaterialen och bedömningsstöden i årskurs 1–2 bör utformas så att de uppfyller följande egenskaper:

- Prövar sådant som främjar läsinlärning på vetenskaplig grund.
- Utgår från ett kvantitativt förhållningssätt, tar hänsyn till grupp- och individperspektiv samt är repeterbara.
- Är tidsekonomiska, det vill säga tar begränsad tid från elevernas lärande och lärarnas undervisning, ger snabb återkoppling samt är enkla att planera, genomföra och följa upp.
- Resulterar i konkreta och entydiga rekommendationer om fortsatt undervisning på vetenskaplig grund.
- Möjliggör uppföljningar av elevernas resultat på olika nivåer.

För att tillmötesgå ovanstående egenskaper bör kartläggningsmaterialen och bedömningsstöden genomföras digitalt.

Kommentarer till kursplanen i svenska bör förklara den vetenskapliga grunden till varför en systematisk och strukturerad läsundervisning med phonics som grund fungerar bättre än andra alternativ. Via exempel bör lärare få tillgång till beprövade undervisningsmetoder och undervisningsaktiviteter inom området grundläggande läs- och skrivutveckling samt hur dessa relaterar till den vetenskapliga grunden. I framtagandet av en ny kursplan i svenska som andraspråk bör förslagen till principer för svenskämnet användas, under förutsättning att det inte finns aspekter av andraspråksinlärning som enligt vetenskaplig grund bör väga tyngre.

Staten bör överväga att utöka satsningarna på kompetensutveckling inom området grundläggande läs- och skrivundervisning

Isof instämmer i utredningens bedömning att en kursplan i svenska som andraspråk bör följa samma principer som används för svenskämnet, eftersom båda ämnena delar samma mål.

Isof vill dock betona att barns flerspråkighet är att betrakta som en resurs och att forskning visar att barn vars *alla* språkliga resurser tas till vara når bättre resultat både i svenska språket och i andra skolämnen.

I detta ärende har generaldirektören Martin Sundin beslutat. Föredragande har varit Isofs språkpolitiska utredare Vanja Hermele.

Martin Sundin, Generaldirektör Isof